

Søgan endurtekur seg IV

Tað er onkur, sum hevur sagt, at nokur av teimum, ið hava lisið niðri á flatlondum eru vordin fongd við tvey ymisk sjúkraeyðkenni.

Summi av hesum hava fingið ta sjúkuna, sum nevnt undirlutakensla, og fyri at fjala út yvir hana royna tey tí at gera nógv um seg í samfelagnum.

Onnur hava fingið ta sjúkuna, ið nevnt yvirlutakensla, og tað er sermerkt fyri hesi, at tey halda seg duga so nógv betur enn fólk flest og eru sannir orðvargar, hóast meiningarnar oftast eru ógvuliga grunnar.

Tey halda hant um meiningarnar hjá øðrum, tí tey halda seg sjálvi vita so nógv betur.

Og av somu orsök krevja tey tí serliga rúmd í samfelagnum.

Báðar hesar sjúklar eru eins hervilgar og tær eru beinleiðis livsskaðilgar fyri tað umhvørvið, sum tilfíkniskju skulu virka í her á landi.

Men tí betur eru tað ætlandi bert nokur fá, sum hava fingið hesar sjúklar í blóðið, men fólk flest eiga kortini at ansa sær, tí sagt verður at tær smitta illa.

Tað er eisini sagt, at tað serliga eru nakrir familjuklanar, sum hava gingið og enn ganga og horeiggja sær av tí óvanliga føðilandskerleika, sum býr í teirra sermerktu hjørtum og teirra dreyum um eitt fullveldi, uttan tó at hugsa nakað sum helst um hvussu tey neyðars tandur, sum verða eftir í sama fullveldi, tá ið rakár raka, skulu hava tað.

Tí eg ivist ikki eina einastu løtu í at tey, sum nú reypa mest vera millum tey fyrstu sum stinga í sekkir og rýma av landinum, tá ið tað av álvara fer at ansa at.

Hesir somu úrválsfóroyingar royna eisini at billa fólk inn, at Danmørkin er rótin til alt ílt. Tey hava roynt at billa fóroyingum

inn, at Danmørkin hevur verið eitt hjálandaveldi av teimum allarverstu, men tað er beinleiðis ósatt.

Tí fóroyingar høvdu tað als ikki verri í Fóroyum, enn danir høvdu tað í Danmørk.

Men, tað er ein sannroynd, at eingir vóru ljótari móti fóroyingum, enn teir fóroyisku leigulendingarnir, sum høvdu tann framhjárátt, at teir sótu á landsins ognum.

Tað vóru summir frælslyntir menn, sum droyndu um, at vit skuldu vera knýttir nærri at Noreg, tí haðani vóru vit júst komnir.

Men ikki haldi eg, at fóroyingar høvdu havt frægari kor enn tey, sum norðmenn hava unt samnum, um so hevði verið.

Norðmenn bera jú ikki orð fyri at vera serliga gávumildir.

Og nú stendur aftur ein, sum er av sama bergi brotin, og sum gongur í somu sporum og talar ta somu søgu um hvussu gott vit skulu fáa tað, tá ið fullveldið er veruleiki.

Men ikki haldi eg, at tað talar fyri nokrum góðum, at eitt hitt fyrsta, sum hann og allar flokkur hansara gjørdi eftir valið, var at tveita seg - sum gomul uppgávugenta í fróðum - í fœvningin á tí mest mannfiggindaliga flokki í Fóroyum.

Og har liggur hann nú og dusar sær, og í sötum fullveldisrúsi, letur hann fólka flokkinn gera sum honum lystir.

Soleiðis fór tann flokkurin, sum segði seg vera vinur og álit arbeids- og fiskimanna.

Tíverri er ofta langt millum orð og gerðir.

Tað hevur ofta undrað meg, at so nógvir vanligir heiðursmenn og vanligar heiðurskvinnur skulu velja ein flokk sum fólka flokkinn, tí hann arbeiðir jú beint móti teirra áhugamállum. Men tíverri er tað ein veru-

leiki, tó tað vónandi verður óðrvisi í framtíðini.

Mangir av oddamonnun og kvinnum tjóðveldisflokksins hava vanliga ógvuliga stór og sterk orð á munni. Tey tala um tjóðarstoltleika eins og hann einans er til í tjóðveldisflokkinum.

Tey tala um at blokkstuðulin er ein olmussa, og tí mega vit fáa eitt fullveldi, sum kann loysa okkum frá somu olmussu.

Men hóast sín serstaka tjóðarstoltleika so haldi eg ikki at tjóðveldisfólk standa aftast í røðini tá tað ræður um at gera sær dælt av nevndu olmussu.

Tá halda tey tað ikki vera skomm. Nei sannleikin er tann, at mong av teimum eru von við at tala við fleiri tungum í sama gáki.

Nú hava vit fyri nokrum fám døgum síðani havt grækarismessu og í fleiri stóðum hevur grækarismessuhald verið til tess at bjóða okkara tjóðfugli tjaldrunum vælkommum aftur á klettarnar.

Hetta er ein vakur síður, men hann fekk meg eisini at hugsa um ta lagnu, sum bæði tjaldruni og aðrir heiofuglar hava í hesum døgum, nú ránsfuglarnir hava lagt hagarnar undir seg.

Og hetta fekk meg eisini at hugsa um tey, sum í hesum døgum royna at traðka oman á teimum, ið ikki fáa sín uppiborna lut í samfelagsgjøðanum.

Hann er nevniliga ætlaður teimum fáu, tí í løtuni er eingin verja fyri nokrum rættvísi í hesum landi.

Og so leingi, sum henda triflokkasamgongan ríkir úti í Tinganesi, verður tað ikki óðrvisi.

Tí er einasta gongda leið burtur úr óforinum, at fóroyingar venda hesum flokkum bakið og siga kortane til tann politikk, sum nú

verður ríkin av teimum ráðandi á tingi og í landsstýri.

At fóroyingar siga kortane til ta ørvitisætlan sum tann nýggi oddamaðurin hjá tjóðveldisflokkinum so einvíst og betrivandi roynir at trúttu niður í okkara landsmenn.

Og tað tykist eins og hini í sama flokki, einans eru vorðin him ella skuggar, sum við himmalvendum eygum jætta opinberingunum hjá tí nýggja leiðaranum.

Men vónandi eru fóroyingar vaknaðir og fylkjast mannliga um tann flokk, sum alt síðani 1928 hevur slóðað fyri teimum í hesum landi, sum høvdu og framvegis hava eina botandi hond og ikki eina spillandi tungu fyri teyðini.

Eins og tjaldrið er tann ímyndin, sum er verja fyri øðrum heiofuglum og rekur ravn, kráka, svartbak og aðrar ófrættagestir burtur, skuldi tað eisini heilt einfalt verið javnaðarpolitikkurin, sum varð ímyndin, ið var verja fyri teimum, sum enn eru fyri órætti og tí treingja til rættvísi í samfelagnum.

Eg kann minnst, at ein kendur tjóðveldispolitikari - av tingsins røðarpalli - einaferð segði, at hann ikki skilti, at fóroyingar høvdu valt sær tjaldrið, sum jú var ein flytufugl, til tjóðfugl.

Hann helt, at teir kundu havt valt onkran annan t.d. krákuna, tí hon stóðast her alt árið.

Eg haldi, at tjóðveldisflokkurin skuldi tikið hesi orð til sín og valt krákuna til ímynd fyri flokkinn, tí við teimum eginleikum, ið krákan hevur, hevði hon hóskað sera væl fyri tann flokkinn.

Sama kundi eisini verið sagt um fólka flokkinn, um hann hevði valt sær ravnin sum ímynd. Ein ógvuliga sigandi ímynd! Sanniliga.

Sjálvstýrisflokkurin nýtist sjálvandi onga ímynd, tí

hann er ein skaploysingur!

Tað er einki undrunarvert, at hinir flokkarnir á tingi av øllum alvi royna at sáa misálit móttvegis javnaðarflokkinum við tí í hyggju at syndra hann.

Og tí var eisini sjálvstóðfráboðanin hjá honum móttikin soleiðis, sum hon varð.

Men vit skulu ikki leita so langt burtur í heimin áðrenn vit siggja eitt samveldi sum er sett saman av nógv størri eindum enn Fóroyar, Grønland og Danmørk. Og her hugsi eg um Ongland, Skotland, Wales, Ulster og fleiri oyggjar har um leiðir. Men hóast Skotland sum hevur umleið 7 mió. íbúgv- arar og Wales sum hevur millum 3 og 4 mió. í grundini hava minni sjálvstýri enn Fóroyar við sínum 45.000 íbúgvum vilja hvørki av hesum londum keðiga við Ongland, sum er tað størsta og nógv fólkaríkasta landið í Stóra-Bretlandi.

Og felags fyri hesi bæði londini er, at sjálv stýrisrørsan er sera veik.

Hesar tjóðir ásanna týðningin av at vera saman í einari størri eind.

Eitt sindur óðrvisi er tað kortini við Ulster, tí har er ein katólskur minni lut, sum hevur fært eitt blóðugt stríð fyri at landsluturin skal sameinast við tað katólska Írland.

Men heldur ikki har er talan um nakað fullveldi.

Og so seint sum í fjór ella fyrra árið fingi heimligu tingini í Skotlandi og Wales loyvi til at útskriva skatt.

Har skuldi verið nakað at hugsa um.

Men bæði skotar og Wallisar eru eisini stoltir av at nevna seg við teirra tjóðnøvn og okkara so nevndu úrváls tjóðskaparfólk.

Tí tey verða ikki betri fóroyingar um vit fáa eitt fullveldi eftir lestinum hjá nýggja oddamanninum hjá

Jógván Adolf Johannessen tjóðveldisflokkinum.

Men javnaðarflokkurin talar um eitt samveldi millum frælsar tjóðir á jøvnum fœti, og har er munur á.

Tað áttu eisini okkara heimligu nalkvaskarar at skilt.

Eg ivist kortini ikki í, at

teir skilja tað skilagóða í hesum, men kortini vilja teir ikki vika seg frá sínum.

Teir eru eftir øllum at døma fongdir av teimum keðiligu sjúkum, sum nevndar vóru í byrjanini, og tað er sjálvandi spell.

Tí vil eg heita á fóroyingar um at ansa sær og venda teimum bakið, meðan tíð er og latið ikki sjúkurnar smitta tykkum.

Fylkist um javnaðarhugsjónina og vísi frá tykkum snevurskygnið hjá teimum, sum nú leggja ráð um lagnu okkara úti í Tinganesi.

At enda skal eg siga, at eg kenni ongan trupulleika av at nevna meg fóroying, og at eg eri stoltur av mínum føðilandi og mínum landsmonnum. Men eg kann leggja afturat, at eg eri nógv stoltari av okkara sjó- og fiskimonnum og okkara arbeidsmonnum, -kvinnum enn sumnum av okkara onnevndu pennasleikjarum, sum annars halda nógv seg sjálvan - ja, í grundini meira enn væl er!

Jógván Adolf Johannessen

Hví er Finnur Helmsdal firtin - er tað samvitskan sum nívir?

Tað kann ikki vera nakað annað enn samvitskan sum nívir Finnur Helmsdal. Annars hevði hann í svari sínum til mín í Dímmlalett- ing, týsdagin, ikki lagt mær orð í munnið, sum als ikki samsvara við veruleikan.

Eg havi ikki sagt, at tú finnur uppá søgur. Men eg haldi framvegis at tað sum tú segði var at vanvirda for- eldur í hovuðstaðnum. Og tað er júst út frá tí sann- roynd, at tú ert partur av landsins politisku sam- gongu. Tú kundi roynt at ávirka tinar partamenn í Tinganesi, og út frá tíni vit- an sum formaður í barna- verndini hjá Tórshavnar Kommunu, kundi tú eisini roynt at fingið landið at jætta meir pening, so tamarhald

fekst á barnaansingartupul- leikanum.

Vit eru hóast alt als ikki ósamdir í sjónarmiðinum um, at barnaansingartupul- leikin í hovuðstaðnum er ovurhonds stórur.

Vit vita eisini, at Tórshavnar Kommuna ger eitt stórt arbeiði, fyri at fáa tamarhald á tí trupulleikanum. Men alt strandar, tí landsins partur vantar.

Tórshavnar Kommuna hevur bygt eitt nýtt býlings- hús Inni á Gøtu. Landsstýr- ið jættaði sín part til byg- gingina, men nú talan er um raksturin, er eingin pening- ur at fáa.

Eg veit at tú skilir støð- una, og tí vil eg heita á teg, um í størri mun enn nú, at gera tína politisku ávirkan

galdandi í samgonguni, so ein loysn verður funnin. Eingin er betri fyri at finna tær loysnirnar, enn tú sjálv- ur.

Og tað er framvegis ein sannroynd, at landsins partur av barnaansingini er 35 prosent. Og tað er framvegis ein sannroynd, at lands- stýrið skal góðkenna fleiri ansingarplass, ella útbýgg- ing av verandi ansingar- skipanum. Tí átti tú sum partur av landsstýrissam- gonguni, at gjørt tína ávir- kan galdandi.

Finnur Helmsdal sigur seg vera órógvadan og skakkan av at eg sum for- maður í sosialu nevnd fanst at honum, fyri ikki at nevna ítókilig dømir í sjónvarp- inum. Tað gjørdi eg ikki. Eg

segði orðarætt: »Hann (F.H.) nevndi einki ítókiligt, men segði, at gerðir hjá for- eldrum ofta vóru at líkna sum livshættisligar fyri børnini, tí eingi ansingar- plass eru.« Tað vóru orðini sum eg endurgav teg fyri at siga, og má viðganga, at eg gjørdist skakkur, tá tey vóru søgd.

Tá tú seinni í samrøðuni segði, at tit í barnaverndini høvdu gjørt var við trupul- leikan hjá býráðnum, men at býráðið bert tveitti bóltin aftur til landsstýrið, tá gjørdist eg enn meira skak- kur og illur.

Tí tú veist líka so væl sum øll ið hava nakað tilknýti til býráðið, at eitt stórt arbeiði er og verður gjørt, fyri at nokta barnaansingartorvin.

Og út frá tí sannroynd at tú ert limur í landsstýris- samgonguni, sum skal jætta sín part til barnaansingina, so átti tú at verið væl fyri til at gjørt tína ávirkan gald- andi.

At tú kallar meg politisk- an misnýtara av grovasta slag, kann eg liva við. Men tað broyrt ikki veruleikan, tí Finnur Helmsdal er fram- vegis í sitandi landsstýris- samgongu.

Heðin Mortensen lógtingsmaður og býráðlimur fyri Sambandsflokkinn